

## Het gevoelsleven van een pion

Rond de eeuwwisseling speelde ik in een buitenlands toernooi met een paar mede Promotianen. Één van hen, Willem Broekman, had het daar over een boek dat hij net gelezen had: "The seven deadly chess sins" van Jonathan Rowson. En zoals vaker intrigeert zo iets me dan. Enfin: boek gekocht, gelezen, er wat van opgestoken maar alweer snel vergeten. Het staat nog steeds in mijn kast, is een keer meeverhuisd, maar het is misschien 20 jaar niet open geweest.

Deze week speelde ik op de club, heerlijk dat dat nu weer kan. Ik kreeg wat initiatief en dat initiatief moest ik vasthouden, wist ik, anders werd het een zwaar eindspel. Ik ben een langdenker en soms dwalen mijn gedachten dan af. Vraag me niet hoe, maar deze keer viel me de beste les uit het boek van Rowson in. Hij noemt "thinking" één van de zeven "chess sins" uit de titel, tenminste, als je dat te lang doet. En daar was ik naar op weg. En Rowsons oplossing? "Praat met je stukken". Het klinkt misschien wat raar of zweverig maar in de praktijk heb je er wel degelijk wat aan. Zo kan je in een dichtgeschoven stelling door met je paard te praten misschien op het idee komen om hem via-via om te spelen naar dat ene veld waar hij zich lekkerder gaat voelen en je stelling er van opknapt.

Terug naar het cruciale moment uit mijn partij deze week (na een Russische opening is dit de stelling na 17.....Kg8-h8):



"Hey Dame op c2, alles ok?"- "Ja, prima. Ik heb lekker de ruimte, kan me lekker ontplooiën, voel me onkwetsbaar. Ik bestrijk de hele c-lijn en wil de d-pion dekken. Op c4 sta ik erg sterk denk ik. Lekker bij het centrum, ik dek dan d5 en val ook nog de loper aan, en dan later, wie weet, samen met Ld2 iets op g5 gaan doen? Maar ik heb nog veel meer ideeën."

"Hey, loper op d3, alles ok?"- "Nou, ik word niet aangevallen, dus ik ben veilig, maar ik sta wel een beetje passief. Op c4 ben ik veel actiever, verder heb ik niet zoveel mogelijkheden."

Mede op grond van deze informatie nam ik de beslissing om de **loper** naar c4 te spelen en mede dat leidde tot een fijne overwinning.

Ik weet niet waar de associatie met Rowson vandaan kwam, maar ik was er wel blij mee – intern moest ik ook wel een beetje lachen. Ook achteraf denk ik wel dat Lc4 beter is dan Dc4, en bij het denken wist ik dat ook eigenlijk wel, maar vooral de gedachte dat de loper op d3 niet veel doet maakte het verschil. Ook in de rest van de partij kon ik de gedachte "met je stukken te praten" niet van me afwerpen. Het heeft vooral het praktische voordeel het denken eerder af te breken, al bezondigde ik me daar ook deze keer weer aan. Toch het boek maar weer eens helemaal lezen.

Maar in deze stelling heb ik niet met alle stukken gepraat; bijvoorbeeld niet met de pionnen op a2 en g2. Wat zouden zij gezegd hebben? Pionnen zijn een beetje beperkte spelertjes, al zijn ze met z'n allen dan wel weer de ziel van het schaakspel, zegt men. Maar individueel hebben ze niet zoveel mogelijkheden, ze zijn ook vaak geblokkeerd en het enige wat ze echt willen is slaan en promoveren, dus een diepgaand gesprek zit er niet echt in. Ik denk dat ze in deze stelling hoogstens iets gezegd zouden hebben als "Ik sta prima hier, ik hoef niet zo nodig te gaan lopen". Tot zover het gevoelsleven van een pion in het middenspel. Anders wordt het wellicht in een vergevorderd eindspel, waarin je de euforie van de pion kan voelen als iemand de loftrumpet over hem opsteekt (Donner over die lieve randpion op a5, een hoogtepunt uit de vaderlandse schaakliteratuur).

Weer anders is het als een pion tijdens de hele partij niet wordt verzet. Hierbij moet ik ook weer aan Donner denken, die na een partij tegen O'Kelly met levende figuren in de stromende regen zijn excuses aanbod aan een aantal pionnen: "Jullie waren zeker niet overbodig, alleen, het is er niet van gekomen jullie te spelen".

Als we de vergelijking met voetbal mogen maken: de schaker is de coach, de pionnen en stukken zijn de spelers. Praat met uw spelers, motiveer die spelers! En, zoals Louis van Gaal deed tijdens de WK van 2014: gebruik ze allemaal. Ook die pion op a2, ook die pion op b2. U heeft ze in een volgende partij weer nodig en een gemotiveerde pion telt dubbel!